

2019 metų vabzdys –
Geltongalvis tinkluotis
Osmylus fulvicephalus (Scopoli, 1763)

Geltongalvis tinkluotis yra gana didelis tinklasparnis, suaugusio vabzdžio sparnų ilgis 20–26 mm. Galva raudona ar rausvai-ruda, o lieknas kūnas juodos spalvos. Antenos ilgos ir plonos, o platūs sparnai beveik visai permatomi, tik su tamsiai rudomis ar juodomis dėmėmis ir ryškiomis išilginėmis ir skersinėmis gyslomis. Patinai ir patelės išoriškai vienodi.

Suaugėliai daugiausia minta kitais vabzdžiais – lašalais, ankstyvėmis, dvisparniais, amarais, bet ėda ir žiedadulkes bei dumblius. Didesnę laiko dalį suaugę geltongalviai tinkluočiai praleidžia besislėpdami augalijoje, dažnai kelių metrų aukštyje ir dienos metu paprastai vengia skraidyti, bet prieblandoje juos galima aptikti medžiojančius virš vandens. Paprasčiausia juos aptikti yra išbaidant iš lapijos, ypač iš šakų, palinkusių virš vandens. Kaip taisyklė, pabaidyti jie gana greitai vėl bando pasislėpti. Kita patogi vieta ieškoti šių tinklasparnių yra po tiltais virš upelių ar po keliais nutiestuose vandens pratekėjimo vamzdžiuose.

Slaptas gyvenimo būdas ne tik padeda apsisaugoti nuo plėšrūnų, bet kartu kiek apsunkina priešingos lyties partnerio susiradimą ir poravimąsi. Todėl patelės tupėdamos ant apatinės lapo pusės išriečia pilvelį, iš jo išsiverčia specialios išaugos, skleidžiančios kvapus, o patinai sekdami tuos kvapus susiranda pateles ir poruojasi. Praėjus kelioms dienoms po poravimosi patelė apie 25 kiaušinius po vieną ar grupelėmis deda ant virš vandens pasvirusių augalų lapų ar į samanų, augančių ant šalia vandens esančių akmenų ar medžių stuobrių. Po 2-3 savaičių iš kiaušinių išsiritusios lervutės maitinasi ir auga visa vasarą ir rudenį, o artėjant žiemai jau trečios ir ketvirtos stadijos lervos pasiruošia žiemoti. Žiemą ar pavasarį žiemojančios lervos gali būti užtvindytos pakilus vandens lygiui, bet tokį užtvindymą puikiai išgyvena. Pavasarį vėl nukritus vandens lygiui lervos suaktyvėja ir dar kurį laiką auga. Paprastai apie gegužės

mėnesį lerva susisuka į kokoną ir virsta leliuke, kuri dar vystosi apie 2-3 savaites. Suaugę vabzdžiai aptinkami skraidantys nuo birželio pradžios iki liepos pabaigos, stebima tik viena generacija per metus.

Geltongalvis tinkluotis yra lengvai atpažįstamas, jo beveik neįmanoma supainioti su kitomis tinklasparnių rūšimis. Panašiausios rūšys yra paprastasis skruzdžių liūtas (*Myrmeleon formicarius*) ir europinis skruzdžių liūtas (*Euroleon nostras*), bet abiejų šių rūšių vabzdžiai yra didesni (30-40mm), jų galva yra tamsi, antenos trumpos ir buožiškos, o sparnai pailgesni:

Europinis skruzdžių liūtas (*Euroleon nostras*)

Paprastąjo skruzdžių liūto sparnai be tamsių dėmelių, o europinio skruzdžių liūto sparnų dėmelės mažesnės nei geltongalvio tinkluočio.

Siauros ir pailgos lervos yra tamsiai rudos ar juodos spalvos, turi trumpus ir tvirtus juodos spalvos šerelius. Burnos aparato dalys ištįsusios ir plonos, panašios į pincetą. Lerva neturi trachėjinių žiaunų, todėl negali ilgai išbūti po vandeniu, bet vydamasi aukas gali kurį laiką būti panirusi. Lerva virškinimo trakte turi kelis oro burbuliukus, kurie neleidžia jai nuskęsti į dugną ir paskęsti. Paskutinės vystymosi stadijos lervos yra apie 20mm ilgio.

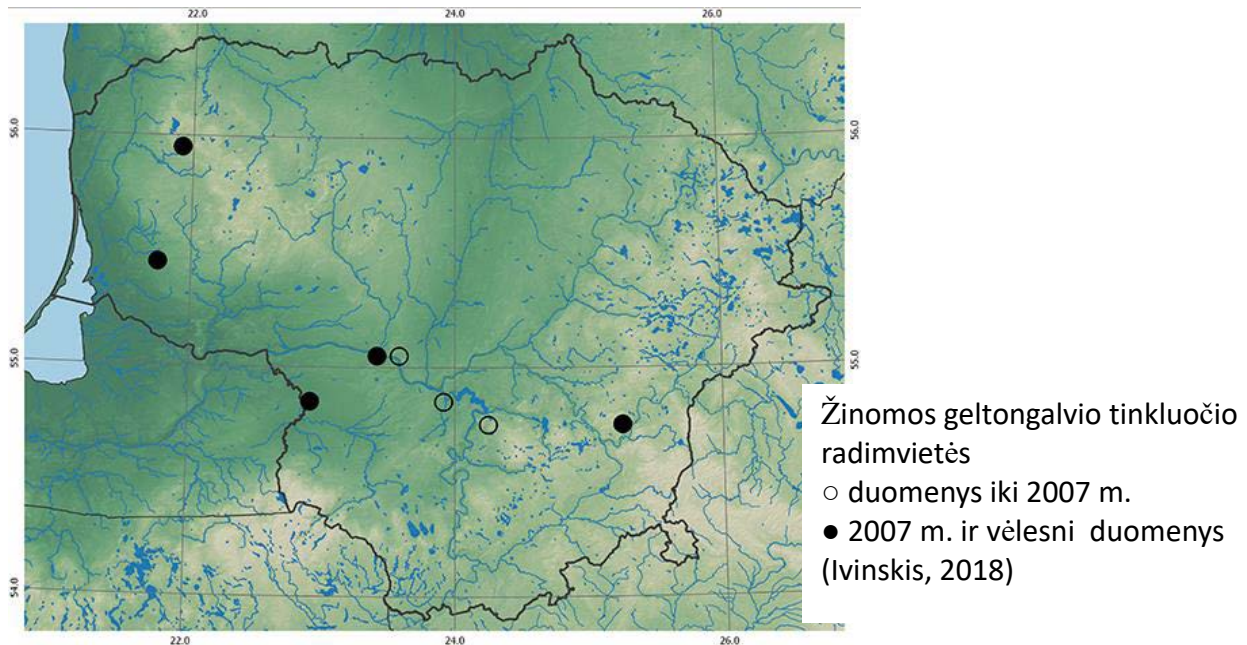

Geltongalvio tinkluočio lerva

Lervos gyvena tankioje samanų dangoje, ypač ant didelių apsamanijusių akmenų, visada šalia vandens. Kaip ir suaugę vabzdžiai, jos yra plėšrios ir medžioja įvairius smulkius bestuburius: uodų ir musių lervas, erkes, moliuskus ir kt. Paprastai lervos labai sunkiai aptinkamos net ir tose vietose, kur gausu suaugusių geltongalvių tinkluočių.

Osmylus fulvicephalus paplitęs beveik visoje Europoje, kur randamas tinkamose buveinėse upių, upelių ar kitų tekančio vandens telkinių pakrantėse.

Lietuvoje iki šiol žinomi paplitimo duomenys apibendrinti P.Ivinskio vertinant Lietuvos saugomų ar potencialiai saugotinių gyvūnų, augalų ir grybų rūšis pagal IUCN kategorijas (Ivinskis, 2018):

Siekiant išsamiau išsiaiškinti geltongalvio tinkluočio paplitimą Lietuvoje, renkami duomenis apie jų stebėjimo faktus. Kviečiame registruoti jų stebėjimus užpildant [Registravimo anketą](#).

Šaltiniai:

<https://www.artsdatabanken.no/Pages/223127>

<https://swiatmakrodotcom.wordpress.com/2018/09/25/strumycznik-zwyczajny-osmylus-fulvicephalus-mistrz-chowanego/>

Kokubu H. & Duelli P., 1986 Adult Food of Osmylidae: Intestinal Contents of *Osmylus fulvicephalus* (Scopoli). *Recent Research in Neuropterology*. - Gepp J., H. Aspöck & H. Hölzel ed., Graz.

Podėnas S. 1999. Lietuvos vabzdžiai: kabasparniai, kupriukai, tinklasparniai, skorpionmusės. Mokomoji knygelė. Vilniaus universiteto leidykla

Ivinskis P. 2018. Geltongalvis tinkluotis *Osmylus fulvicephalus* (Scopoli, 1763). *Kn.: Gamtos tyrimų centras, Lietuvos ornitologų draugija. Ataskaita. Lietuvos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų vertinimas pagal IUCN kategorijas ir rūšių aprašymų parengimas.*